

Posúdenie magisterskej diplomovej práce Bc. Terezy Zemánkovej

Vliv internetových sociálních sítí na vnímání kategorií veřejného a soukromého: sdílení informací v rámci profilů na Facebooku

Katedra elektronické kultury a sémiotiky

Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova v Praze

Možno len privítať, že autorka sa vo svojej diplomovej práci rozhodla pre tému, v ktorej sa problematika kategórii verejného a súkromného špecifikuje v oblasti sociálnych sietí. Táto voľba sa pre potreby študovaného odboru javí tým vhodnejšou, že autorka k rozpracúvaniu problematiky po úvodných častiach prehľadového charakteru na ďalších, ústredných stránkach práce pristupuje z pozície, ktorá sa hlási k semiotickým inšpiráciám. V poli, kam autorka zamerala svoj záujem, sa takto sociálne aspekty procesov prebiehajúcich v kyberpriestore stávajú predmetom štúdia z hľadiska antropológie a semiotiky.

V úvodných častiach práce sa autorka zameriava najskôr na charakteristické znaky nových médií, kyberkultúry a internetových sociálnych sietí, aby vzápätí prešla k predstaveniu dvoch reprezentatívnych filozofických koncepcii verejného života a verejného priestoru. Názory Hannah Arendtovej tlmočí autorka podľa knihy *Vita activa*, Habermasove na základe knihy *Štrukturálna premena verejnosti*. Keď sa v nasledujúcich častiach dostáva k identifikovaniu stavu, do akého sa verejný priestor dostal v súvislosti s nástupom nových médií, po prehľade niektorých sociologických a filozofických názorov a teórií prechádza ku koncepcii, ktorou kategórie verejného a súkromného zachytáva americká antropológička Susan

Galová. Autorka upozorňuje na semiotické východiská tejto koncepcie a zameriava sa predovšetkým na ten druh indexu, ktorý tu dostal názov fraktálna rekurzia.

Semiotický proces fraktálnej rekurzie sa z tohto hľadiska pri rozlišovaní súkromného a verejného javí ako alternatíva k ideologickým referenčne stabilným kategóriám členenia. Prejavy fraktálnej rekurzie potom autorka diplomovej práce nachádza na internete.

V empirickej časti práce sa autorka na základe výsledkov kvalitatívneho výskumu usiluje posúdiť, v akej podobe sa hranice medzi súkromným a verejným prejavujú na internetovej sieti Facebook, či je tu relevantné hovoriť o dichotómii týchto dvoch sfér a príslušných kategórií, alebo máme skôr prijať hľadisko rekurzívneho členenia. Výsledky, ku ktorým po sérii pološtrukturovaných rozhovorov prišla, autorku privádzajú k záveru, že hranicu medzi súkromným a verejným respondentí vnímajú dosť individuálne a neurčito, a že sa z ich odpovedí dá vyvodiť skôr flexibilita a dynamizmus tohto rozlíšenia, čo oprávňuje príklon ku fraktálnej rekurzii.

Nazdávam sa, že tieto závery sa dajú akceptovať, zvlášť ak ich budeme chápať v duchu záverečnej poznámky diplomovej práce, ktorá priznáva ich predbežný charakter a naznačuje možnosti komplexnejšieho skúmania v budúcnosti.

Už aj v tejto podobe prekladané výsledky dávajú podnety k niektorým otázkam, z ktorých by som chcel formulovať aspoň nasledovné:

Po prvé, z hľadiska, ku ktorému sa autorka prikláňa, sa dichotómia súkromného a verejného javí ako efekt ideológie, čo sa dá do istej miery prijať, ostáva však problémom, ako potom chápať ekonomické a právne základy tohto delenia. Môžeme síce povedať, že aj to je záležitosť diskurzu a jeho pravidiel, ale sociálne procesy nás predsa len upozorňujú, že flexibilita a dynamizmus tu narážajú na isté prekážky. Ak by sme sa vrátili k uvádzanému príkladu s rodinným domom a jeho členením, môžeme síce obývačku pokladať za „verejnejšiu“ ako spálňu, ale ak

tam vstúpi nepozvaný návštevník s úmyslom niečo odcudziť, tento rozdiel sa akosi stráca a poškodený majiteľ sa asi bude odvolávať na pomerne rigidné práva vlastníka.

Po druhé, je tu otázka, ako z hľadiska fraktálnej rekurzie vyzerá problematika politických konzekvencií delenia na verejné a súkromné. Ako je známe, tieto politické konzekvencie boli pre Arendtovú i Habermasa veľmi dôležité a preto dovádzali svoje myslenie až k požiadavke obrany verejného priestoru. Niektorí teoretici súčasných telekomunikačných procesov pokladajú túto požiadavku za prejav prekonaného štádia spoločnosti a verejný priestor umiestňujú do digitálnych sietí (napríklad aj v práci uvádzaný W. J. Mitchell). Pritom je nesporné, že v súčasných mestách prebieha proces privatizácie verejného priestoru, pričom investori sa často odvolávajú na to, že tento zabraný priestor vlastne ponúkajú verejnosti (zabratie parku alebo ihriska sa ospravedlňuje tým, že v obchodnom centre bude relaxačné centrum a detský kútik – je aj toto príklad dynamizmu a fraktálnej rekurzie?).

Obidve uvedené pripomienky smerujú k otázke, ako vo vzťahu k sociálnej realite chápať mediálne procesy, ktorých výsledky autorka v práci zachytila. Implicitné nastolenie tejto otázky pokladám za nesporný prínos tejto práce.

Predkladaná diplomová práca je účelne štrukturovaná, dá sa v nej identifikovať zreteľná línia argumentatívneho postupu. Práca rešpektuje pravidlá uvádzania zdrojov, pramene sú uvedené v zozname literatúry. Nemám pripomienky k jazykovej úrovni práce, oceňujem jasný štýl. Uvádzam len jednu drobnú pripomienku k písaniu priezvisk: v práci nachádzam nejednotnosť pri prechýľovaní ženských priezvisk („Arendtová“, „Gal“, ale i „Galová“ – s. 46).

Navrhujem, aby práca Bc. Terezy Zemánkovej bola prijatá k obhajobe a predbežne navrhujem známku 1.

Prof. PhDr. Miroslav Marcelli, PhD.